

Subdomein schrijven

Schrijven is een complexe vaardigheid, die nauw samenhangt met lezen. Een lezer is bezig een boodschap van een schrijver te begrijpen. Andersom probeert een schrijver zijn boodschap voor de lezer zo duidelijk mogelijk te verwoorden. Anders dan bij het spreken kan hij niet onmiddellijk checken of de boodschap is overgekomen, want de lezer is niet aanwezig. De schrijver moet dus vóór het schrijven bedenken wat hij gaat schrijven, zich een beeld vormen van de lezer en wat de lezer wil weten, bedenken hoe hij dit onder woorden gaat brengen en de informatie op een logische manier ordenen. Na het schrijven van de eerste versie moet hij zelf zijn eigen objectieve lezer zijn en nagaan of de geschreven tekst begrijpelijk, informatief, goed geconstrueerd is en ook nog correct wat betreft grammatica en spelling. De schrijver stelt zijn tekst net zo lang bij tot deze goed genoeg is. Bij dit proces komen niet alleen taalvaardigheid en grammaticale vaardigheid kijken maar ook cognitieve informatieprocessen, zoals informatie verzamelen en ordenen, metacognitieve regulatieprocessen, zoals planning, zelfbeoordeling en evaluatie, en affectieve processen, zoals jezelf motiveren en omgaan met gevoelens tijdens het schrijven (Flower en Hayes 1996, Aarnoutse 2003, Boonstra 2012, Punt en De Krosse 2012).

Naast het zelfstandig leren sturen en reguleren van het bovenbeschreven proces, zijn de twee hoofddoelen van het schrijfonderwijs: Het leren schrijven van verschillende tekstsoorten (verhalen, instructies, betogen, verklaringen) gericht op een doel en een publiek, en het leren benutten van schrijven om informatie te verwerken, persoonlijke gevoelens te uiten of te spelen met taal. Dit laatste wordt ook vaak aangeduid als vrij schrijven: schrijven dat gericht is op de schrijver zelf. Dit kan een doel op zich zijn, zoals dagboekschrijven, maar ook een voorbereiding op het lezen van teksten of het verzamelen van materiaal voor een gerichte schrijfopdracht.

Bij het onderwijs in schrijfvaardigheid staan drie schrijffuncties centraal: de conceptualiserende, de expressieve en de communicatieve functie. Bij de conceptualiserende functie gaat het om het verwerven en verwerken van kennis door middel van schrijven. Bijvoorbeeld via aantekeningen, verslagen, 'conceptmaps' en werkstukken. Door leerlingen zich via schrijfopdrachten te laten voorbereiden op het lezen van de tekst, of de informatie te laten verwerken begrijpen ze de informatie beter.

Bij de expressieve functie staat het uitdrukken van eigen ideeën, gedachten en gevoelens centraal. Bij de communicatieve functie staat het overbrengen van de boodschap centraal. De schrijver geeft of vraagt informatie en beschrijft, geeft uitleg of instructies of overtuigt de lezer ergens van. Ook het beantwoorden van open vragen bij teksten is een communicatieve functie, die geoefend moet worden. Leerlingen missen veel van de scores op leestoetsen omdat zij hun antwoorden onvoldoende expliciet formuleren.

De lijn in vogelvlucht

Cyclisch proces

Net als alle taalvaardigheden verloopt ook de ontwikkeling van de schrijfvaardigheid niet lineair. Het is een cyclisch proces. Hierbij maken leerlingen in grote lijnen hetzelfde proces door, maar het tempo waarin ze zich ontwikkelen verschilt. Dit is afhankelijk van onder meer de algemene taalvaardigheid (de mondelinge taal en de leesvaardigheid), de lees- en schrijfcultuur thuis, de

schrijfmotivatie (en het zelfbeeld van de leerling) en natuurlijk kennis van de wereld. De schrijfstrategieën zijn hetzelfde, het type tekst dat de leerling gaat schrijven verandert. De teksten worden langer en academischer naarmate het onderwijsniveau stijgt.

Onderbouw po

Vanaf groep 3 en 4 is er een begin van schrijfvaardigheid: kinderen leren letters, woorden, zinnen en uiteindelijk ook korte, functionele teksten schrijven, zoals lijstjes, briefjes, of korte verhaaltjes, of eenvoudige gerichte opdrachten uitvoeren, zoals een Ansichtkaart schrijven. In deze fase hebben de leerlingen heel veel aandacht nodig voor de transcriptie. Hun hele werkgeheugen is belast met het maken van letters, woorden en zinnen.

Het schrijven is vooral gericht op zichzelf en nog niet duidelijk op een lezer. Het begin van zich richten op een publiek is het schrijven voor een concrete persoon in de nabije omgeving: de juf, oma, of een andere bekende die je blij kunt maken met wat je hebt geschreven.

Er was eens een jongen.
Hij was niet blij.
Niemand wil met mij spelen.
Hij vroeg wil je met mij spelen.
Jip zei ja.
Dat is fijn.

middenbouw

In de middenbouw van de basisschool schrijven de leerlingen korte teksten, zoals antwoorden op vragen, berichten en afspraken. Ze leren zich richten op een concrete lezer, opa en oma, de mensen van het jeugdjournaal: 'Wat zouden zij willen weten?' Omdat niet meer alle ruimte in het werkgeheugen nodig is voor de transcriptie, kunnen ook de verhalende en informatieve teksten langer worden. Leerlingen leren dat een verhaal een begin, een midden en een eind moet hebben. Leerlingen leren het onderwerp van een tekst vast te stellen en zich te richten op een schrijfdoel en lezerspubliek. Ook leren de leerlingen opmerkingen te maken bij hun eigen teksten. De zinstructuur is nog erg simpel, met hooguit voegwoorden als *en*, *toen* en *maar*. Hoofdletters en punten komen soms voor. In deze fase ligt nog steeds veel nadruk op het stimuleren van plezier in schrijven en schrijfmotivatie.

Kenmerkend voor een verhaal een leerling aan het begin van de bovenbouw is 'En toen... en toen... en toen...'

bovenbouw

Het gerichte schrijven richt zich nog steeds op concrete lezers, lezers bij wie leerlingen zich iets kunnen voorstellen. Dit hoeven echter geen mensen te zijn die de leerlingen kennen, denk bijvoorbeeld de lezers van de klassenblog, de klantenservice van een winkel.

De ontwikkeling van aanvankelijk schrijven naar het zelfstandig schrijven van teksten hangt samen met ontwikkeling van werkgeheugencapaciteit (Capacity Theory, McCutchen 1994, 1996), door rijping van het cognitieve systeem, door oefening en automatisering en door het ontstaan van strategiegebruik en metacognitie. Dit hangt samen met de ontwikkeling van het brein. Pas in de

hogere leerjaren van het basisonderwijs is er ruimte in het werkgeheugen om zelfstandig het schrijfproces te leren reguleren. De leerling leert ook om structuur in een verhaal aan te brengen. Verschillende fases van het schrijfproces worden geoefend.

Eten van een cavia

Vitamine C is het belangrijkste voor een cavia

Dit zit in droogvoer, maar ook in groente en fruit, hierbij kun je denken aan paprika, witlof en appel.

Vers water, hooi, gras en knaagstokjes zijn ook belangrijk

Hok van een cavia

De grote van het hok moet je aanpassen aan het aantal cavia's.

Hoe meer cavia's je hebt hoe groter het hok moet zijn.

Het leukste is meer cavia's te nemen omdat cavia's groepsdieren zijn.

Het hok moet tocht en vocht vrij staan en je moet het hok goed schoon houden, want anders worden ze ziek.

De bodem van hun hok kun je met zaagsel bedekken.

Soorten cavia's

Je hebt heel veel soorten cavia's

zoals lang harige, kort harige, glad harige, gekruinde cavia.

Elk van deze soorten hebben ook nog verschillende kleuren

zoals de 3-kleurige, goud, buff

Voorbeeld van een deel van een werkstuk op niveau 1F (eind basisonderwijs)

Onderbouw vo: vmbo

Net zoals een aanzienlijk aantal leerlingen bij intrede in het voortgezet onderwijs nog niet voldoende begrijpend kan lezen, is er ook een grote groep leerlingen die nog niet de schrijfvaardigheidsdoelen op niveau 1F beheerst. Veel leerlingen lijken te blijven hangen in het schrijven van simpele teksten met een eenvoudige lineaire opbouw ('En toen... en toen... en toen...') en weinig variatie in woordkeus. Dit laatste heeft onder meer te maken met een beperkte woordenschat. Veel tijd zal besteed moeten worden aan de ontwikkeling van een productieve woordenschat. Doel is dat alle leerlingen aan het einde van leerjaar 2 de doelen van niveau 1F beheersen. Van de doelen op niveau 2F beheersen ze aan het einde van de onderbouw idealiter ook de doelen voor samenhang, afstemming op publiek en afstemming op doel. Ook kunnen ze aan de hand van een checklist hun werk nakijken.

De allereerste auto werd gebouwd door Karl Benz in 1885. Deze auto was eigenlijk een kar zonder paard maar met een verbrandingsmotor als krachtbron. Natuurlijk waren er al andere karren voor die tijd, maar die werden getrokken door een paard. Ook waren er wat experimenten gedaan met wagens die door een stoommachine werden voortbewogen. Maar die waren te zwaar en te duur om bruikbaar te zijn.

Fragment uit een werkstuk op niveau 2F

Onderbouw vo: havo/vwo

De leerlingen in de onderbouw havo/vwo beheersen niveau 1F en ook al grote delen van niveau 2F. Ze hebben echter nog niet voldoende geleerd zich zelfstandig te oriënteren op een schrijfpdracht en hun eigen schrijfproces te reguleren. Bij het onderhouden van de doelen op niveau 1F en 2F moet de docent zich dus richten op inzicht en de toepassing van de kennis. Aan de hand van stappenplannen, werkwijzers, schrijfkaders en checklists leren de leerlingen hun schrijfproces zelf te reguleren. Hoe meer inzicht je ontwikkelt in het schrijfproces, hoe langer het duurt voor je het schrijfproduct goed op papier hebt. Het feit dat het schrijven moeizamer lijkt te gaan dan op de basisschool komt dus doordat de leerlingen beter aan het worden zijn in (het regulatieproces van) schrijven, ook al ervaren ze dat niet zo. Dit wordt wel de schrijfparadox genoemd. Stimulerende feedback van de docent is daarom van cruciaal belang, ook om het schrijfplezier op peil te houden.

1. Hoe wordt een aardbeving veroorzaakt?

De meeste aardbevingen komen voor in smalle gebieden langs de grenzen van tektonische platen. Tektonische platen zijn delen van de aardkorst die los zijn van elkaar maar wel langs elkaar en tegen elkaar schuiven. Vooral waar deze platen tegen elkaar schuiven (de Himalaya, de Andes en Japan) en langs elkaar schuiven (zoals langs de San-Andreasbreuk in Californië) komen aardbevingen voor. Aardbevingen kunnen worden veroorzaakt door de verschuiving van de platen en die verschuiving is weer het gevolg van convectiestromen in de hete plastische mantel (de laag onmiddellijk onder de aardkorst). Sommige aardbevingen worden in verband gebracht met vulkanische activiteit en zijn het gevolg van het opzwellen of weer wegzakken van magma. Ook instortingen van mijnen of onderaardse grotten kunnen kleine aardbevingen veroorzaken. Aardbevingen treden op wanneer het gesteente ondergronds aan een spanning wordt blootgesteld die het niet kan verdragen. Het gevolg is dat het gesteente scheurt, waardoor de opgehoopte druk vanuit het breukpunt wegvloeit en aardbevingen ontstaan.

Voorbeeld van een deel van een werkstuk 2F op weg naar 3F

Doelen

Groep 4

De leerlingen

- schrijven korte teksten, zoals antwoorden op vragen, berichten en afspraken en langere teksten, zoals verhalende en informatieve teksten
- kennen kenmerken van verhalende, informatieve, directieve, beschouwende en argumentatieve teksten
- durven te schrijven en hebben er plezier in
- verzamelen informatie uit enkele bronnen die beschikbaar zijn
- ordenen de gevonden informatie in de tijd
- kiezen de geschikte woorden en formuleren hun gedachten en gevoelens in enkelvoudige zinnen
- stellen het onderwerp vast en zijn zich bewust van het schrijfdoel en het lezerspubliek

- kiezen de geschikte woorden en formuleren hun gedachten en gevoelens in enkelvoudige zinnen (nog niet publieksgericht)
- schrijven korte teksten met de juiste spelling en interpunctie
- lezen hun geschreven tekst na en reviseren die met hulp van anderen
- kunnen opmerkingen maken bij hun eigen teksten.

Groep 5 en 6

De leerlingen

- schrijven allerlei soorten korte teksten, waaronder verhalende, informatieve, directieve, beschouwende en argumentatieve teksten
- verzamelen informatie uit bronnen die beschikbaar zijn
- schrijven korte teksten met de juiste spelling en interpunctie
- ordenen vooraf de gevonden informatie
- kiezen geschikte woorden en formuleren hun gedachten en gevoelens in korte enkelvoudige en samengestelde zinnen herkennen en gebruiken enkele kenmerken van verhalende, informatieve, directieve, beschouwende en argumentatieve teksten
- stellen het schrijfdoel en het lezerspubliek van tevoren vast
- besteden aandacht aan de vormgeving en de lay-out
- lezen hun geschreven tekst na en reviseren die met hulp van anderen reflecteren op het schrijfproduct en op het schrijfproces

(niveau 1F) Groep 7/8 en vmbo-b/k leerjaar 1 en 2

De leerlingen

- schrijven allerlei soorten teksten, waaronder verhalende, informatieve, directieve, beschouwende en argumentatieve teksten
- herkennen en gebruiken kenmerken van verhalende, informatieve, directieve, beschouwende en argumentatieve teksten
- verzamelen informatie uit verschillende soorten bronnen
- stellen het schrijfdoel en het lezerspubliek, hoofdgedachte en ordening van tevoren vast
- ordenen de informatie in de tekst zo dat de lezer de gedachtegang kan volgen.
- Ze maken alinea's, gebruiken veel voorkomende signaalwoorden zoals en, maar, want omdat. En ze gebruiken verwijswaarden.
- ze formuleren hun gedachten en gevoelens in enkelvoudige en samengestelde zinnen.
- kiezen de juiste woorden en formuleren hun gedachten en gevoelens in enkelvoudige en samengestelde zinnen
- schrijven langere teksten met de juiste spelling en interpunctie en gebruiken basisconventies voor brieven, email et cetera.
- besteden aandacht aan de vormgeving en de lay-out
- lezen hun geschreven tekst na en reviseren die zelfstandig
- lezen teksten van hun klasgenoten en becommentariëren die
- reflecteren op het schrijfproduct en op het schrijfproces.

(Niveau 2F) leerjaar 1 en 2 vmbo-g/t, havo, vwo

De leerlingen

- schrijven allerlei soorten teksten, waaronder verhalende, informatieve, directieve, beschouwende en argumentatieve teksten, ook zakelijke brieven, berichten, verslagen en werkstukken.
- herkennen en gebruiken kenmerken van verhalende, informatieve, directieve, beschouwende en argumentatieve teksten
- verzamelen informatie uit verschillende soorten bronnen en ordenen de informatie vooraf
- stellen het schrijfdoel en het lezerspubliek, hoofdgedachte en ordening van tevoren vast
- blijven tijdens het schrijven trouw aan hun schrijfdoel
- passen het woordgebruik en de toon aan het publiek aan
- ordenen de informatie in de tekst zo dat de lezer de gedachtegang gemakkelijk kan volgen. De teksten hebben een begin, een midden en een slot. Voor lange teksten gebruiken ze tussenkopjes.
- maken alinea's, geven verbanden aan met signaalwoorden en ze gebruiken verwijswaarden
- formuleren hun gedachten en gevoelens in meestal correcte enkelvoudige en samengestelde zinnen
- hanteren formeel en informeel taalgebruik en variëren in woordgebruik.
- kiezen de juiste woorden en formuleren hun gedachten en gevoelens in enkelvoudige en samengestelde zinnen
- schrijven langere teksten met de juiste spelling en interpunctie en gebruiken basisconventies voor brieven, email et cetera.
- besteden aandacht aan de vormgeving en de lay-out
- lezen hun geschreven tekst na en reviseren die zelfstandig
- lezen teksten van hun klasgenoten en becommentariëren die
- reflecteren op het schrijfproduct en op het schrijfproces.

Didactische richtlijnen

Richtlijn 1: besteed zowel aandacht aan gericht schrijven als aan vrij schrijven.

Vrij schrijven is een effectief middel voor het vergroten van de uitdrukkingsvaardigheid van de leerlingen, hun productieve woordenschat en hun creativiteit, net zoals vrij lezen belangrijk is voor de ontwikkeling van de leesvaardigheid en de receptieve woordenschat. Dit is op alle niveaus van het onderwijs belangrijk bij het voorbereiden op lezen of schrijven, het verwerken van informatie oefenen van een vlotte pen. Zo draagt dit ook bij aan het leren schrijven gericht op een doel en een publiek, en het bereiken van de beoogde referentieniveaus.

Richtlijn 2: Geef betekenisvolle schrijfoopdrachten.

Schrijven moet een doel hebben. Maak de schrijfoopdracht daarom zo echt mogelijk. Je schrijft niet voor de leraar van de docent, maar voor een echt publiek; zoek ook naar mogelijkheden om het werk van leerlingen te publiceren. Levenschte situaties en echte publicaties maken het belang van het goed uitvoeren van de opdracht voor de leerlingen groot. Daardoor wordt het leereffect sterker. Zoek dus op school, in de omgeving van de school en bij andere vakken naar gelegenheden en aanleidingen om iets te schrijven wat ertoe doet zoals een uitnodiging voor een ouderavond, reclame voor de school, een jaarboek, een blog.

Richtlijn 3: Zorg voor een rijke leeromgeving.

Om goed te leren schrijven is ook een rijke leeromgeving nodig. Een omgeving waar veel in gebeurt en waarin geschreven taal een belangrijke rol speelt. Leerlingen moeten regelmatig schrijven; de Inspectie heeft in 2010 geconstateerd dat de tijd die de meeste scholen aan schrijven besteden aan de krappe kant is waardoor de kans groot is dat de beoogde einddoelen niet worden gehaald.

Zorg voor een samenhangend leerstofaanbod van veel kleine schrijfopdrachten en enkele grote schrijfopdrachten. Alle fases uit het schrijfproces moeten aan bod komen in instructielessen. Het is bij een procesgerichte didactiek niet nodig bij elke schrijfopdracht alle fases van het schrijfproces te doorlopen. Veel beter is het korte gerichte opdrachten te geven waarmee delen van het schrijfproces worden geoefend. Geef daarbij wel aan op welke fase in het schrijfproces de opdracht betrekking heeft. Dit kunnen ook vrije schrijfopdrachten zijn. Bijvoorbeeld het bedenken van eerste zinnen, het maken van een mindmap om materiaal te verzamelen. Korte schrijfopdrachten zijn eveneens in te zetten als voorbereiding op het lezen van een tekst of het verwerken van informatie. Bij een grotere opdracht, zoals een verslag of een artikel schrijven, werkt een leerling langer aan het schrijfproduct en doorloopt hij het hele proces. Hierbij passen de leerlingen alles wat ze geleerd hebben toe.

Richtlijn 4: Werk vakoverstijgend aan de ontwikkeling van schrijfvaardigheid.

Benut zaakvakken als functionele context voor schrijfopdrachten en voor het schrijven om te leren. Inventariseer welke belangrijke schrijfopdrachten er op school worden gegeven. Zorg dat de leerlingen de aanpak die ze bij Nederlands hebben geleerd toepassen bij andere vakken. Om aan voldoende schrijftijd te komen, hoeft u niet altijd de Nieuwsbegrip schrijflessen af te wachten. Ook op andere momenten en bij andere vakken schrijven leerlingen en ook daarbij kunt u instructie en feedback geven op de manier zoals de leerlingen dit in de taallessen leren.

Richtlijn 5: Besteed gericht aandacht aan de structuur en de specifieke taalkenmerken van verschillende genres teksten.

Elke tekstsoort heeft zijn eigen tekstkenmerken. Niet alleen literaire teksten zijn onder te brengen in genres, ook teksten uit disciplines die gericht zijn op een bepaald doel en een bepaald publiek zijn genres te beschouwen. Voorbeelden van genres zijn het betoog, de instructietekst, de beschrijving of uiteenzetting. Doordat leerlingen (en leraren) beter inzicht hebben in de opbouw van teksten geven ze gericht feedback op geschreven teksten en is de kwaliteit van de geschreven teksten beter.

Daarnaast moeten leerlingen leren het taalmateriaal (woorden, kenmerkende zinsbouw, tekst structuur) te (re)produceren en uiteindelijk te gebruiken. Ook dit kan ik orte schrijfopdrachten worden geoefend.

Richtlijn 6: Leer leerlingen strategieën voor het verzamelen van ideeën en materiaal, het plannen, het schrijven van de eerste versie en het reviseren van verschillende soorten teksten.

De manier waarop het schrijven van een tekst wordt aangepakt verschilt per schrijver. De een maakt eerst een planning die hij vervolgens uitwerkt. Deze schrijfaanpak wordt ook wel de *ingenieursaanpak* genoemd. De ander begint direct met schrijven en ordent /revisiert daarna de

tekst(fragmenten), ook wel de *beeldhouwersaanpak* genoemd. Uw leerlingen moeten nog ontdekken welke stijl het best bij ze past. Het is uw taak om ervoor te zorgen dat zij met verschillende schrijfstijlen kennismaken. Laat ze ervaren dat ze een schrijfoopdracht op verschillende manieren kunnen beginnen. Een van de mogelijkheden is om eerst een stappenplan op te stellen; een andere manier om te starten is het geven van een aantal steekwoorden of een beginzin.

Welke aanpak de leerling ook het beste ligt, het is belangrijk dat u uw leerlingen ervan bewust maakt dat het schrijfproces uit verschillende fases bestaat, waarvan de basis bestaat uit *plannen, schrijven en reviseren*. Deze fasen kunnen verder worden uitgewerkt in stappen of strategieën die een leerling moet leren beheersen (zie kader op de volgende pagina). Deze denkstappen (strategieën) planmatig doorlopen helpt een leerling om te leren hoe het moet schrijven om een bepaald doel te bereiken. Elke tekstsoort brengt zijn eigen strategieën met zich mee voor het verzamelen van taalmateriaal en het ordenen van de tekst.

Richtlijn 7: Laat leerlingen met elkaar samenwerken bij het schrijven.

Richt je schrijfles in als schrijverslaboratorium of een schrijf community. Onervaren schrijvers hebben veel voorbeelden nodig, van leeftijdgenoten: instructievideo's over schrijfaanpak en strategieën en voorbeeldteksten. Samenwerken is een manier om als schrijver je interne beoordelaar te ontwikkelen en te leren je te richten op een lezerspubliek. Gebruik de werkvormen waarbij de leerlingen het effect van de door hun geschreven tekst ervaren. Laat leerlingen elkaar feedback geven op het schrijfproduct. Geef leerlingen de opdracht minimaal de volgende teksten te bespreken: de schrijfoopdracht, de eerste tekstversie, de herschreven tekstversie en de eindversie. Oefen vragen die geschikt zijn voor tekstbespreking.

Richtlijn 8: Leer leerlingen zelf hun schrijfproces te reguleren.

Uiteindelijk moeten leerlingen zelfstandig een schrijfoopdracht kunnen verhelderen, kwaliteitscriteria achterhalen en alle fases van het schrijfproces zelfstandig doorlopen. Samenwerken, zelfbeoordeling, observerend leren zijn middelen om dit te doen. Daarbij zal de docent in het begin veel moeten sturen en feedback moeten geven. Naar mate de leerlingen meer ervaring hebben laat de leerkracht meer aan hun over.

Richtlijn 9: Geef leerlingen inzicht in hun vorderingen

Beoordeel het schrijven en het proces. Geef aan wat een leerling moet doen om zijn niveau te verbeteren. Een rubric is een instrument dat hierbij kan worden gebruikt om te beoordelen. Aan de linkerkant staan de dimensies waarop het product wordt beoordeeld. Leerlingen kunnen aan de hand van rubrics elkaars werk beoordelen. Door met rubrics te beoordelen kan dezelfde schrijfoopdracht op verschillende niveaus beoordeeld worden. Zo kan de docent niveaudifferentiatie toepassen.

Woordkeus	1	2	3	4
Bevat het gedicht originele, verrassende vondsten?	Geen originele, verrassende vondsten.	Een enkel origineel, verrassend woord.	Een originele, verrassende, dichtregel.	Meer dan een originele, verrassende dichtregel.

zinsformulering	1	2	3	4
Zijn de zinnen goed geformuleerd?	Een enkele goed geformuleerde zin.	Minstens de helft van de zinnen goed geformuleerd.	Minstens driekwart van de zinnen goed geformuleerd.	Alleen sporadische zwakke of foute formuleringen

Voorbeeld van een Rubric uit Nieuwsbegrip

Richtlijn 10: Zorg voor stimulerende feedback in alle fases van het schrijfproces.

Feedback is wezenlijk om leerlingen steeds een stapje verder te brengen. Leerlingen krijgen feedback niet alleen van u als leerkracht, maar ook van hun medeleerlingen. Leg de nadruk op hoe de leerling zijn vaardigheid of tekst kan verbeteren. Geef feedback op die zaken die centraal staan in de les. Dat kan betekenen dat u feedback op spelling en grammatica achterwege laat of pas later aan de orde stelt. Zorg dat leerlingen de gelegenheid hebben de feedback te verwerken bij het herschrijven van de tekst, want dan is feedback het meest effectief.